

1462/13

SPRAWOZDANIE

z obrad komisji mieszanej polsko-niemieckiej zasiadającej w Gdańsku
od 23-VII do 25-VII 1919r.

Przedstawiciele:

Ze strony polskiej.

Ze strony niemieckiej.

1. Dr. Łaszewski, radca sprawiedliwości komisarz N.R.L. dla Prus Król. ipełnomocnik rządu polskiego w Warszawie.
2. Skrzyński pułkownik, przedstawiciel Dowództwa Głównego w Poznaniu.
3. Arczyński, podporucznik i adiutant.
4. Dr. Szumann, mecenas, - Toruń
5. L. Janta Połczyński.
6. Bolt-Silbersdorf, proboyszcz
7. Hr. Stanisław Sierakowski
8. Gabrylewicz - Poznań.
9. J. Komierowski, przewodniczący pow. R.L. na powiat wyrzyski.
10. T. Czarnowski, wysłannik N.R.L. dla spraw kolejowych.
11. Dr. Wybicki, podkomisarz dla Prus Kr.
12. Dobrowolski, doradca przy kom. N.R.L. dla Prus Król.
13. Szymann, przewodniczący pow. R.L. Bydgoszcz.
14. Wierzbicki, członek pow. R.L. Bydgoszcz.
1. Schnackenburg, naczelny prezes.
2. Dr. Loos, radca rejencyjny.
3. v. Maecker,
4. v. Jerin, i zastępca prezesa rejencji Olsztyńskiej.
5. Dr. Loehrs, tajny radca rejencyjny w min. spraw wewnętrznych.
6. v. Bülow, prezes rejencyjny i zastępca naczelnego prezesa.
7. Dr. v. Krause, radca rejencyjny.
8. Förster, prezes rejencji Gdańsk.
9. Schilling, prezes rejencji Kwidzyn
10. Kruse, starosta krajowy Prus Król.
11. Prochnow, radca rejencyjny.
12. Hr. v. Schwerin, pułkownik, głównej Kdy północnej.
13. Rittau, kapitan głów. Kdy północnej
14. Dr. Rämrott, prezes dyrekcji kolejowej Gdańsk.
15. Schondorff, radca rejencyjny.
16. Herzbuch,
17. Jawbs, prezes dyrekcji kolejowej Bydgoszcz.
18. Jaquet, radca rejencyjny.
19. Dr. Bail, burmistrz Gdańska.

15. Poniekiewski, przedstawiciel wydz. politycznego przy kom.N.R.L. Poznań:
16. Jasiński, referent przy kom. jak wyżej.
17. A. Pacyński, decernent leśnictwa przy kom.N.R.L.-Poznań.
18. Krajewski, zastępca wydz. aprowizacyjnego przy kom.N.R.L. -Poznań.
19. Dziemdowski. decernent wydz. dla spraw wewnętrznych przy kom.N.R.L. Poznań.
20. Hoffman, sekretarz kom.N.R.L. dla Prus Król.
21. Hr. Potocki, doradca przy kom.N.R.L. dla Prus Król.
20. Löwe, radca leśniczy - Toruń.
21. Kleeman, starosta -Toruń.
22. Dr. Hasse. nadburmistrz -Toruń.
23. Buchholz, upoważniony oddziału ruchu wodnego - Berlin.
24. Stapff, podpułkownik i szef sztabu XVII korpusu.
25. Macholz, kapitan w sztabie gen. XVII k.
26. Ehnert, naddyrektor poczty -Bydgoszcz.
27. Ran, wyższy radca poczty- Gdańsk
28. Zander, radca poczty. ..
29. Hepner, major i komendant linjowy -Gdańsk.
30. Gehl, upoważniony komisarz państwowy.
31. Dr. Erich Kaufmann, profesor praw Bydgoszcz.
32. Kraefft. wyższy radca rejencyjny
33. Lohr, starosta-Chełmno:
34. v. Auwers, starosta - Sztum.
35. v. Mistrich, starosta -Nibork.
36. Behnke, radca handlowy z zarządu zrzeszenia kupców - Gdańsk.

Za temat obrad posłużył protokół Konferencji Toruńskiej z d.16/VII 1919 r. Obie strony zaznaczyły, że powzięte uchwały będą miały moc obowiązującą dopiero po zatwierdzeniu przez odnośne rządy i służą jako materiały przygotowawczy do ostatecznych decyzji tych rządów.

Omawiane kwestje:

Wynik:

1. Sprawy wojskowe:

a. łamanie warunków rozejmu,

b. terroryzowanie ludności polskiej.

c. opuszczenie obszarów, przyznanych Polsce.

1. Sprawy wojskowe.

a. Po stanowczym zaznaczeniu przedst. Główn. Dowództwa, że łamanie warunków rozejmu spowoduje przeważnie strona niemiecka wojskowe władze niemieckie oświadczyły, że już zostało wydane rozporządzenie usunięcia z frontu oddziałów nie dyscyplinowanych /vide protokół kom. Noteckiej./

b. Dla obrony ludności powinny być utworzone straże ludowe polsko-niemieckie. /Naczelny prezydent Prus. Zach. oraz prezes Rejencji, zajętej jeszcze przez Niemców, części Księstwa wydali już odnośne rozporządzenia/.

c. Wojska niemieckie, które już rozpoczęły opuszczać obszary przyznane Polsce powinny cofać się planowo.

Co do ostatecznego opuszczenia winna nastąpić dokładniejsza obustronna ugoda pomiędzy dowództwem polskim i niemieckim, Umowa ta powinna być zawarta jak najprędzej, aby wykonanie bez trudności mogło być przepro-

wadzone.

d. przekazanie materiałów i mi-
nie wojskowego.

d. Porozumienie się co do spisu i
przejmowania urzędzeń i przedmio-
tów wojskowych pomiędzy władzą
wojskową polską i niemiecką jest
konieczne, wobec czego w kwestjach
wojskowo-technicznych zaczyna się
od d. 28 b.m. zasiadać w Gdańsku
wojskowa komisja mieszana polsko-
niemiecka, złożona z rzeczoznawców

e. stanowisko władz wojskowych w uru-
chomieniu żeglugi na kanale No-
teckim.

e. W załączniku tłumaczenie pro-
tokółu posiedzenia komisji Notec-
kiej.

2. Sprawy cywilne:

a. urzędy i urzędnicy niemieccy. 2. Sprawy cywilne:

a. wyraża się życzenie, aby urzędy
i urzędnicy wszelkiego rodzaju
swe czynności nadal sprawowali,
do czasu, który się jeszcze ozn-
czy.

Konstatuje się, że odezwa Rządu
Polskiego z d. 30.VI.19. jest
oświadczeniem urzędowym i że na
podstawie dawniejszych rokowań
z komisarzami N.R.L. w Poznaniu
co do następujących punktów ist-
nieje zupełne porozumienie:

I. Aż do 1-X-19. pozostają
wszyscy urzędnicy na swych
stanowiskach dzisiejszych,
jednakże ma się im dodać
funkcjonariuszów kontrolują-
cych.

II. Rząd polski przyjmie wszyst-
kich urzędników do służby
państwowej.

III. Gwarantuje się wszystkim
urzędnikom, także tym,

Którzy się dopiero po 1-I 1908 r. sprowadzili, że będą mogli swą własność sprzedać i bez przeszkody ze swym majątkiem się wyprowadzić.

IV. W sprawie pozostawienia przez rząd niemiecki władz i urzędników do dyspozycji rządu polskiego należy się jeszcze porozumieć.

b. koloniści.

b. w sprawie kolonistów zaznacza się, że oświadczenie kom. N.R.L. z dn. 30-VI-19r. ma moc obowiązującą i że obawa, by koloniści, którzy po 1-I. 908r. sprowadzili się zostali wszyscy zlikwidowani i wydaleniu jest bezpodstawna. W każdym poszczególnym wypadku sprawa prawdopodobnie będzie zbadana. Kolonistom i osobom podlegającym wydaleniu pozostawi się odpowiedni czas do sprzedania swego majątku z wolnej ręki. Kom. Łaszewski zgodził się na wyrażenie gotowości wstawienia się u rządu, aby obłożenie aresztem i likwidacja mienia osób, podlegających takowemu, dotyczyły tylko majątku nieruchomości.

c. internowani, uchodźcy i pozbawieni wolności.

c. Wyrażono obustronne życzenie, aby władze wojskowe obu rządów zgodziły się na zniesienie internowania i przymusowego pobytu oraz, aby uchodźcy obu państw mogli powrócić do domów.

Wszyscy pozbawieni wolności z powodu politycznych przestępstw i przekroczeń prawnych, będących w związku z czynnością polityczną, /n.p. obojętnie przepisów paszportowych i inne/, zasądzeni i skazani podlegają obustronnej amnestji, ewentualnie ze zwrotem kaucji i zwolnieniem obłożonych aresztem pieniędzy.

3. Kwestja wyszukania odpowiednich środków celem

uspokojenia ludności i przeprowadzenia nowego ustroju państwowego bez wstrząśnień wewnętrznych.

3. Obopólna propozycja:

1. w poszczególnych powiatach przy urzędach politycznych ustanowić polskich delegatów z zadaniem bronięcia interesów polskiej ludności i działania uświadamiająco i uspakajająco.
2. Zgodzić się w zasadzie na konieczność przywrócenia działalności podkomisarjatu polskiego w Gdańsku i nie krępowanie przez władze niemieckie działalności Polskiej Rady Ludowych.

Szczegóły, dotyczące przeprowadzenia wyżej podanych propozycji ustali się ostatecznie podczas rokowań w Berlinie, które winny być jak najbardziej przyspieszone.

NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA
WARSZAWA
L. Dz. 1462/93 dnia 16 / IX 1919 r.
załącz. Wydział.

PLSK
INSTITUT
ARCHIVES
New York

Oryginał u komendanta?

OD PIS.

aa
1462/P3

Działo się w Gdańsku dn. 24.7.19.

Dotyczy obrad nad wznowieniem ruchu wodno-komunikacyjnego na Noteci, względnie na kanale noteckim.
Członkowie komisji:

Ze strony polskiej:

1. Czarnowski, delegat N.R.L. przy Wydz. Kozł. Poznań
2. Dziembowski, decernent wydziału dla spraw wewnętrznych przy N.R.L.-Poznań
3. Hoffman, sekretarz N.R.L. dla Prus Król.
4. Skrzyński, przedstawiciel polskiej władzy wojskowej w misji radcy Łaszewskiego.

Zesstry niemieckiej:

1. v. Bülow, prezes rejeńczyjny - Bydgoszcz
2. Hr. v. Schwerin, pułkownik w Nacz. Dow. Północn.
3. Stud, kpt, w Nacz. Dow. Półn.
4. Rittau " " " "
5. Macholz, kpt. w szt. gen. XVII Korp.
6. Buhholz, upoważniony władzy żeglugowej.

Przy rozpoczęciu obrad, podczas omawiania zajść, które miały miejsce wskutek niedotrzymania warunków rozejmu, oświadczył przedstawiciel polskiej władzy wojskowej w misji radcy Łaszewskiego, że gotów jest propozycje władzy wojskowej niemieckiej, dotyczące obustronnego wycofania wojsk w odnośnym odcinku, względnie ich zamianę innymi wojskami, przedłożyć Dowództwu Głównemu w Poznaniu. Polski przedstawiciel władz wojskowych zaznacza wyraźnie, że dziś żadnych obowiązujących przyrzeczeń dać nie można, jednakże stwierdza, że z polskiej strony wszelką można dać gwarancję, że wojska polskie, które zupełnie są w ręku swych dowódców, także bez wycofania ich z odnośnego odcinka nie naruszają ugody i żadnych wykroczeń nie popełniają.

W sprawie wznowienia ruchu żeglugowego na Noteci względnie kanale noteckim proponuje się co następuje:

1. Celem zapobieżenia zajściom i wwent. wykroczeniom, oraz kobtrolowania ruchu żeglugowego ma zostać ustanowiona:
 - a/ centralna komisja, składająca z wojskowych członków polskich i niemieckich. Jako siedzibę tej komisji proponuje strona niemiecka Bydgoszcz,
 - b/ przedstawiciele niemieckich władz wojskowych proponują, by ustalić stacje kontroli w miejscach, w których front kanał przecina, w Nakla i Wieluniu, Personel takich miejsc kontroli powinien się składać z wojskowych niemieckich i polskich,
 - c/ komisji centralnej, jako i stacjom kontroli dodaje się dla eskorty parowców oddział niemiecko-polskiej policji /policja żeglugowa/. Takową rozpoznawać się będzie po opaskach na rękę itd., co zresztą jeszcze bliżej musi być określone w porozumieniu się obustronnem.
 - d/ Personel parowców podlega wspólnej kontroli paszportowej, zawartość parowca również wspólnie kontrolować się winna pod względem broni i amunicji. Przestrzeganie wykonania tego będzie obowiązkiem utworzyć się mających czynników, wspomnianych w punktach a do c.

2. Dalsze załatwienie kwestji technicznych nastąpić ma w osobnej niemiecko-polskiej komisji pod przewodnictwem prezesa rejencji v. Bülowa. Ze strony niemieckiej proponuje się Bydgoszcz jako miejsce obrad.

3. W punkcie 2. zaproponowane komisje mają zebrać się w niedzielę 27 lipca r.b. o godz. 2 pp. w Bydgoszczy.

4. Przedstawiciele niemieckiej władzy wojskowej wyrażają równocześnie życzenie, aby przy wyżej wspomnianych obradach obecni byli także przedstawiciele polskiej władzy wojskowej, celem omówienia stanowiska wojskowego w tej sprawie.

Dowództwo główne w Poznaniu zostało o tem drogą telegraficzną powiadomione.

Za zgodność:

podp. Hoffmann, sekretarz podkomisarjatu
za polską komisję.

Do pierwszego ustępu, dotyczącego wycofania, względnie zamiany wojsk w odcinku Noteckim zaznaczono ze strony niemieckiej, że zamiana wojsk niemieckich już nastąpiła. Zresztą zgodność.

Podpis: Stud, kpt. w Gen. Szt. Gł. Kd. Pół

Za zgodność:

Skrzyński m.p. płk.

Za zgodność odpisu:

XVII Korpus
Generalna Komenda
Wydz. I Mob./1 c.
4526

Gdańsk, d. 18 lipca 1919 r.

Na mocy rozporządzenia Ministerstwa Wojny wy-
daje się następujące rozporządzenie:

A. TEREN ODSTĄPIONY:

1. Władze wojskowe i zakłady przenosi się do obwodu II i Korpusu Siedziby będą w następnych kilku dniach wskazane, Wysyłkę aktów, kas, potrzebnych narzędzi itd. należy natychmiast rozpocząć, gdy nowa siedziba władz będzie znana. 12. i 27. każdego miesiąca należy o przebiegu sprawy zakomunikować.

Siedziby władz i urzędów w nowym państewku Gdańskim oraz na terenie, który się Polsce odstępuje, będą osobno wyznaczone.

2. Tylko takie urządzenia, które w czasach pokojowych istniały zostawi się nowemu właścicielowi.

3. Urządzenia i zakłady groblowe /tamy/ należy z wszelkimi przynależnościami zostawić. - Jako przynależność wchodzi to w rachubę, co ustawa administracji garnizonowej jako przynależność uznaje. Koszary i lazarety odda się z całym urządzeniem, także z bielizną, w ten sposób, że pozostają gotowe do użytku. Filje należy o tem przy od dawaniu uwiadomić.

4. Akta, które dotyczą gospodarstwa wojennego, a zatem dla nowego państwa zainteresowania nie mają - należy usunąć, zaś potrzebne dla gospodarstwa pokojowego - zostawi się.

B. TEREN PLEBISCYTOWY:

1. Tylko wojsko i władze komendne /komendy obwod. etc./ opuszczają teren. Władze wojskowe, administracyjne i administracja składnic artyleryjskich, jako też główna komenda meldunkowa zostają w Kwidzynie. W razie ewent. mobilizacji rozporządzi się osobno.

2. Wszelkie urządzenia pozostają na miejscu. Należy unikać wszystkiego, co by wśród ludności niepokój wywołać mogło.

3. i 4. jak pod a - teren odstąpiony.

5. Mają być ustanowieni dyplomatyczni komisarze państwowi, którzy podczas prowizorycznych rządów niemieckiej okupacji sprawy niemieckie zastępować będą.

Jeżeli okaże się potrzeba wydać intendantura do a. i b. dla jej podkomendnych władz administracyjnych dalsze rozporządzenia, o czym Generalnej Komendzie donieść trzeba.

Do 2. a. zażądała Gen. Kmda od Centr. Urzędu Administracyjnego bliższych danych.

Wskazówki z Centr. Urzędu Adm. tam przesłane należy Gen. Kmdzie zgłosić.

Za gen. Komendę
Za Szefa Sztabu Generalnego
podpisał Adolph, major w sztabie gener.
plan rozdziałczy pp:

Za zgodność odpisu:

XVII. Armeekorps

Generalkommando

Abt. I. Mob. Ic. nr. 4526

Betrifft Räumung.

Danzig, den 18. Juli 1919.

aa / 1

1462/93

Auf Grund einer Verfügung des K.M. werden folgende Anordnungen getroffen:

a) Abtretungsgebiet.

1. Militärische Behörden und Anstalten werden in den Bereich des II. und A.K. verlegt. Unterkunftsorte werden in einigen Tagen mitgeteilt. Mit dem Abschub der Akten, Kassen, notwendigen Geräten usw. ist sofort zu beginnen, sobald der neue Unterkunftsort der Behörden feststeht. Zum 12. und 27. jeden Monats ist über den Verlauf zu berichten.

Der Verbleib von Behörden und Abwicklungsstellen im Freistaat Danzig und dem an Polen abzutretenden Gebiet wird besonders befohlen.

2. Nur die zu Friedenszeiten, bereits vorhandenen Einrichtungen sind dem neuen Besitzer zu überlassen.

3. Die Liegenschaften des Reiches sind mit allem Zubehör zu übergeben. Als Zubehör ist das anzusehen, was die Garnisonsverwaltungsordnung als Zubehör bestimmt. Kasernen und Lazarette werden mit Geräteausrüstung auch Wäsche übergeben derart, dass sie belegungsfähig bleiben. Die Zweigstellen des Reichsverwertungsamtes sind bei der Übergabe darauf hinzuweisen.

4. Akten, welche die Kriegswirtschaften betreffen, also kein Interesse für den neuen Staat haben, sind zu entfernen, die für die Friedenswirtschaft notwendigen zu belassen.

b) Abstimmungsgebiet.

1. Nur die Truppen und Kommandobehörden verlassen das Gebiet. Die militärischen Verwaltungsbehörden und die Verwaltung des Artilleriedepots und das Hauptmeldeamt verbleiben in Marienwerder. Über etwa erforderliche Entmilitarisierungen wird noch verfügt.

2. Alle Einrichtungen bleiben bestehen. Es muss alles vermieden werden, was Unruhe in der Bevölkerung hervorrufen könnte. 3. und

4. wie Abtretungsgebiet.

5. Es sollen Staats- oder Reichskommissare mit diplomatischer

Immunität